

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-336-47>

УДК 657

МУЛИК Тетяна

Вінницький національний аграрний університет

<https://orcid.org/0000-0003-1109-2265>e-mail: mulyk_t_o@ukr.net

ДОНЮК Альона

Вінницький національний аграрний університет

<https://orcid.org/0009-0001-5769-5953>e-mail: donukalona@gmail.com

ОБЛІК ВИТРАТ В МОЛОЧНОМУ СКОТАРСТВІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

Стаття присвячена дослідженню ролі обліку витрат в молочному скотарстві; визначено поняття витрат в молочному виробництві їх склад; відображено об'єкти витрат. Також досліджено, що підвищення ефективності функціонування галузі не відбудеться, якщо правильно не організувати управління витратами. Проаналізовано сучасний стан обліку витрат в молочному скотарстві: визначено типові проблеми та недоліки в системі обліку витрат та фактори, які впливають на якість облікової інформації. Висвітлено, що до факторів, що впливають на ефективність обліку входять внутрішні (фінансові, організаційні, технічні) та зовнішні (нормативно-правові, економічні, природно-кліматичні). Досліджено такі інструменти ефективного управління витратами як: бюджетування, стандарт-костинг, ABC-метод. Визначено, що облік витрат є не лише регламентованою процедурою, а й важливим елементом підвищення ефективності функціонування та конкурентоспроможності підприємства на ринку. Також обґрунтована необхідність впровадження сучасних технологій в облік витрат на прикладі автоматизації обліку, системі електронного документообігу та хмарних технологій.

Ключові слова: витрати, облік витрат, витрати виробництва, облікове забезпечення витрат, молочне скотарство, ефективне управління витратами.

MULYK Tetiana, DONIUK Alona

Vinnytsia National Agrarian University

COST ACCOUNTING IN DAIRY FARMING AS A TOOL FOR EFFECTIVE MANAGEMENT

The work is devoted to the study of the role of cost accounting in dairy farming; defined the concept of costs in dairy production and their composition; cost objects are displayed. It was also researched that increasing the efficiency of the industry will not happen if cost management is not properly organized.

The current state of cost accounting in dairy farming is analyzed: typical problems and shortcomings in the cost accounting system and factors affecting the quality of accounting information are identified. It is highlighted that the factors affecting the efficiency of accounting include internal (financial, organizational, technical) and external (normative-legal, economic, natural-climatic). The results of the study can be used to develop recommendations for improving cost accounting on dairy farms.

Such effective cost management tools as: budgeting, standard costing, ABC method were studied. It was determined that cost accounting is not only a regulated procedure, but also an important element of increasing the efficiency of operation and competitiveness of the enterprise on the market. The results show that systematic cost accounting is an integral part of an enterprise's strategy, as it allows optimizing resources, making informed management decisions, and increasing market competitiveness.

The necessity of introducing modern technologies in cost accounting is also substantiated using the example of accounting automation, electronic document management system and cloud technologies. These tools not only help to optimize production processes and reduce risks, but also increase the transparency and reliability of accounting information. As a result, companies become more competitive and resilient to changes in the market environment.

Key words: costs, cost accounting, production costs, cost accounting, dairy farming, effective cost management.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Молочна галузь є важливою складовою продовольчої безпеки України, адже забезпечує суспільство незамінними продуктами харчування, а також надає сировину молокопереробній промисловості. Тому розвиток даної галузі є важливим елементом покращення вітчизняної економіки та забезпечення сталого розвитку продовольчої безпеки. Проте економічна криза відчутно вплинула на розвиток молочної галузі: скорочення поголів'я худоби, збільшення вартості на утримання тварин, зменшення інвестицій в дану галузь, воєнні дії на території нашої держави, і як наслідок, збільшенні ціни на молочну продукцію. Саме в таких умовах актуальним питанням є дослідження обліку витрат в молочному скотарстві.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питанням вивчення обліку витрат в молочному скотарстві займалися такі науковці: Ткаль Я.С. [4], Свиноус І.В., Павлова Г.С. [5], Приходько І.П. [5], Атамас О.П. [5], Гаврилова О.Ю., Мулик Т.О. [6], Мулик Я.І. [6] та інші. Зокрема дослідження вдосконалення обліку проводили: Уланчук В.С., Оляднічук Н.В., Івашко Т.В. [7], Шепель І.С. [8]. Сучасні дослідження в цій галузі спрямовані на розробку

інноваційних підходів до обліку, які б дозволили оптимізувати витрати, підвищити прибутковість та забезпечити конкурентоспроможність молочних господарств.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Потребують більш глибокого дослідження питання щодо проблем та недоліків в системі обліку витрат на молочних підприємствах та напрями їх вирішення; аналіз зовнішніх та внутрішніх факторів, які впливають на якість облікової інформації; інструменти ефективного управління витратами в молочному скотарстві; впровадження сучасних технологій в облік витрат.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Дослідження обліку витрат в молочному скотарстві як інструменту ефективного управління. Зокрема, відобразити, як ефективний облік витрат може допомогти молочним господарствам підвищити свою конкурентоспроможність та забезпечити стабільний розвиток.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Серед тваринницьких галузей агропромислового комплексу провідна роль належить молочному скотарству. Розвиток молочного виробництва впливає на соціально-економічний розвиток України, а якість молочної продукції є важливим елементом продовольчої безпеки країни, адже вона впливає на добробут кінцевих споживачів

Останніми роками можна спостерігати занепад галузі молочного скотарства. Важливим чинником стало зниження купівельної вартості українців, через значне зростання вартості молочної продукції. Зростання вартості на утримання худоби, збільшення ціни на корми, ветеринарне обслуговування, енергетичні витрати, зміни в законодавстві та багато інших факторів впливають на збільшення собівартості продукції молочного виробництва. Крім того, на розвиток галузі негативно впливає відсутність державної підтримки виробників молока, ціновий дисбаланс у сільському господарстві, руйнування системи матеріально-технічного постачання та активні бойові дії на території нашої держави. Тому актуальності набуває питання вдосконалення обліку витрат задля виявлення резервів зниження собівартості продукції та пошуку резервів підвищення ефективності виробництва.

Одним із найважливішим чинником занепаду молочного виробництва пов'язане з скороченням кількості поголів'я великої рогатої худоби (далі – ВРХ) (рис. 1). Станом на 2022 рік у господарствах всіх категорій налічувалось 2644 тис. голів великої рогатої худоби, що на 688 тис. голів менше ніж у 2019 році. Тобто кількість поголів'я ВРХ скоротилася на 11,6 %.

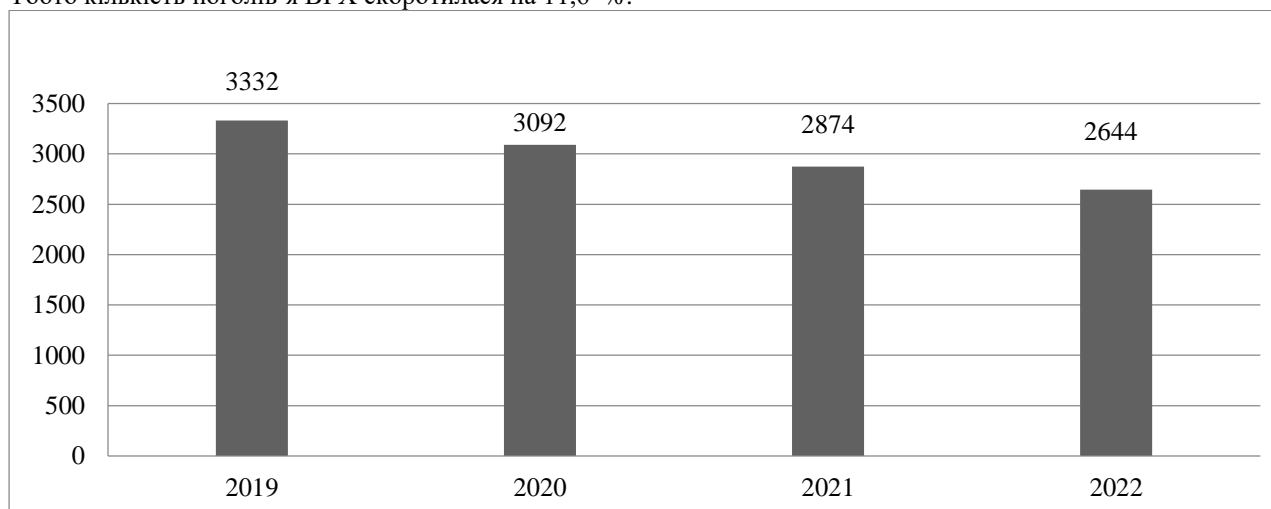

Рис. 1. Кількість ВРХ у господарствах усіх категорій, тис. голів

Джерело: [1]

Скорочення кількості поголів'я ВРХ призвело до скорочення обсягів виробництва молока. Виробництво молока у 2022 році становило 7767,7 тис. тонн, що на 10,9% менше ніж у 2021 році, зокрема у сільськогосподарських підприємствах – 2644,2 тис. тонн [2]

А вже у 2023 році виробництво молока склало 7 338,7 тис. тонн, що на 5,5 % менше, ніж у 2022 році у тому числі в: сільгоспідприємствах – 2 799,9 тис. тонн (частка від загального обсягу – 38,2 %), що на 5,9 % більше до 2022 року; господарствах населення – 4 538,8 тис. тонн (частка – 61,8 %) або менше на – 11,4 % до 2022 року [2]

Вагомим чинником збереження та росту ефективності галузі молочного скотарства є достовірний бухгалтерський облік на підприємстві, стабільний контроль та високоякісний аналіз за витратами, виходом продукції та фінансовими результатами. [6]

Щоб дослідити роль обліку в молочному скотарстві спочатку потрібно в'ясувати поняття витрат в даній галузі. Витрати у молочному скотарстві – це сукупність усіх ресурсів, необхідних для здійснення господарської діяльності, спрямованої на виробництво молока та молочної продукції. Сюди входять прямі матеріальні витрати (вартість сировини і матеріалів, що задіяні у виробництві), прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати та загальновиробничі витрати (рис. 2).

Облік витрат в молочному скотарстві – це не лише збирання та обробка даних про витрати, які були понесені у формі грошових, матеріальних, інформаційних та трудових ресурсах, а й потужний інструмент, який дозволяє приймати правильні управлінські рішення, підвищувати ефективність управління та забезпечувати стабільний фінансовий стан господарства.

Облік витрат допомагає здійснити оцінку ефективності витрат (порівнюючи планові та фактичні витрати), визначити доцільність витрат (які витрати є економічно доцільними, а які потрібно виключити), дозволяє виявити проблеми зі сплатою заборгованостей, сприяє підвищенню рівня конкуренції (зниження рівня собівартості робить підприємство більш конкурентоспроможним на ринку).

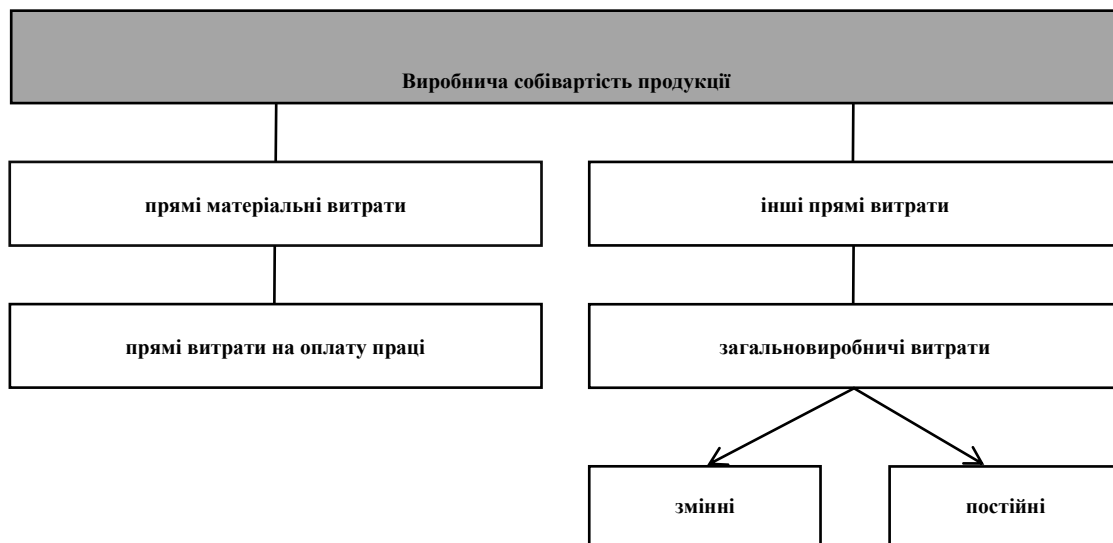

Рис. 2. Склад витрат, що відносяться до виробничої собівартості за НП(С)БО 16 «Витрати»
Джерело: [3]

Одним з найважливіших елементів побудови обліку витрат в галузі молочного скотарства є правильне та обгрунтоване встановлення об'єктів обліку. Об'єктами обліку виробничих витрат у молочному скотарстві є технологічні групи тварин за їх видами (основне стадо ВРХ: бики-плідники, корови; молодняк ВРХ: телички народження поточного року; бички народження поточного року, телички народження минулого року, бички народження минулого року і т. д.; тварини на вирощуванні та відгодівлі).[5] Групування поголів'я ведеться за їх статево-віковими ознаками. На кожні групи тварин виділяються окремі аналітичні рахунки. На рахунках відображаються витрати на утримання тварин і вихід продукції. Правильно організований облік дозволить контролювати рух поголів'я та правильність віднесення тварин до статево-вікової групи.

Для аналізу витрат у виробництві галузі у молочного скотарства використовують велику кількість первинних документів, які поділяються на такі групи:

- ✓ документи з облік витрат праці;
- ✓ документи з обліку предметів праці;
- ✓ документи з обліку вартості виконаних робіт і наданих послуг;
- ✓ документи з обліку засобів праці.

Існують і інші специфічні документи притаманні лише галузі тваринництва. Наприклад: журнал обліку витрачання кормів, щоденник надходження молока, розрахунок нарахування заробітної плати працівникам тваринництва тощо. Ці документи дозволяють краще контролювати витрати, які постійно виникають на підприємстві та служать важливим елементом аналізу діяльності господарства. Вони допомагають приймати обгрунтовані управлінські рішення і як наслідок покращувати продуктивність та підтримувати економічну стабільність господарства.

Облік витрат у молочному виробництві має забезпечувати достовірне, оперативне, повне та своєчасне надходження інформації, адже персоналу та керівництву потрібно знати кількість та вартість одержаної продукції, грошових, трудових та матеріальних витрат понесених на виробництво. Але сучасна

система обліку витрат в сільськогосподарських господарствах стикається із великою кількістю проблем та недоліків, які можуть негативно впливати на ефективність функціонування підприємства:

1. відсутність єдиного підходу визначення поняття «витрати»;
2. відсутність методологічного забезпечення в законодавстві;
3. незадовільне документування формування та обліку витрат пов'язаних з виробництвом;
4. відмінності в групуванні витрат тощо.

Розглянемо декілька типових проблем, які можуть допускати підприємства при веденні обліку витрат на виробництво: 1) Відсутність добре налаштованої автоматизованої системи обліку, що призводить до підвищення ризику виникнення помилок; 2) відсутність єдиної бази даних (інформація може узагальнюватися у різних документах та таблицях, що значно ускладнює її узагальнення та систематизацію); 3) Інформація про витрати може відображатися в обліку із запізненням, що ускладнює оперативне прийняття рішень у процесі виробництва; 4) недостатня кількість кваліфікованого персоналу, що допускають можливість виникнення значних помилок в обліку та викривлення інформації в звітах.

Також важливою складовою організації обліку в молочному скотарстві є якість облікової інформації. Якісна бухгалтерська інформація має важливе значення для ефективного управління будь-якою організацією. Вона має вирішальне значення для: прийняття рішень; моніторингу фінансових показників; дотримання законодавчих і регуляторних вимог; збереження довіри зацікавлених сторін. Вона також дає змогу керівництву відповідати законодавчим і нормативним вимогам, зокрема податковому законодавству, що напряму впливає на фінансовий стан підприємства, оскільки за порушення законодавства з податкового обліку передбачаються штрафні санкції. Крім того, якісна облікова інформація підвищує довіру зацікавлених сторін та покращує репутацію організації. [4]

Вивчаючи особливості організації обліку у молочному скотарстві, ми повинні розуміти, що на якість облікової інформації впливають різні внутрішні та зовнішні фактори (рис. 3).

Рис.3. Фактори, що впливають на якість облікової інформації у галузі молочного скотарства
Джерело: сформовано авторами за результатами досліджень

Представлений перелік факторів, що впливають на якість облікової інформації у галузі молочного скотарства, не охоплює усі аспекти, але дає змогу зрозуміти чітко уявлення про їх важливість при організації обліку. Вивчення та аналіз цих факторів є важливим елементом для організації обліку в цій досить специфічній галузі. При веденні обліку в молочному виробництві фахівці повинні завжди враховувати усі

фактори, щоб не допустити помилок в роботі, та виключити усі ризики викривлення інформації у звітах та документах.

Для успішного ведення обліку в молочному скотарстві велике значення має управління витратами. Вартість ресурсів постійно змінюється, а конкуренція зростає, тому ефективне управління витратами дозволить не тільки збільшити прибутки і підвищити конкурентоспроможність але й забезпечить стабільне функціонування господарства на ринку.

Управління витратами – це механізм впорядкованих засобів, за допомогою яких здійснюється вплив суб'єктів управління на процеси утворення витрат. До таких складників ми можемо віднести інструменти управління витратами, до яких входять:

1) Бюджетування – це процес за допомогою якого здійснюється планування майбутніх операцій господарства. За допомогою цього елемента відбувається детальний розрахунок витрат за статтями їх виникнення: від вартості кормів і до розрахунку оплати. Бюджетування дозволяє здійснювати планування витрат, на основі якого можна ефективно розподіляти ресурси, допомагає розраховувати фактичні витрати і порівнювати їх з плановим та надає інформацію для прийняття управлінських рішень;

2) Стандарт-костинг – це система обліку витрат у якій застосовуються норми витрат. На підставі визначених норм можна наперед розрахувати суму витрат, які будуть понесені на виробництво. Дана система дозволяє отримувати інформацію про відхилення від нормативів і причини їх виникнення, що дозволяє керівництву оперативно приймати управлінські рішення. Але не на всі витрати можна встановлювати стандарти, тому даний інструмент не завжди доречно використовувати у визначенні витрат на виробництво.

3) АВС-метод – це метод, що дозволяє класифікувати об'єкти витрат за ступенем доцільності здійснюваних операцій, що пов'язані з виробництвом. Наявність такого розподілу дозволяє зменшити кількість витрат, вилучивши ті об'єкти, які не забезпечують належний рівень віддачі фінансових результатів (прибутку). Групування здійснюється за такими категоріями: А – це частина об'єктів, які мають значний вплив на кінцевий результат і займають незначну частину витрат; В – це середня кількість об'єктів, які мають менший вплив на фінансовий результат; С – це значна кількість об'єктів, які мають незначний вплив на ефективність господарювання. Головною метою даного методу є те, що максимальної віддачі можна досягнути при управлінні тими витратами, які належать до категорії А. Тобто з витратами, які мають значний вплив на фінансовий результат.

Цей перелік не є вичерпним, існує ще безліч інструментів та методів, які допомагають ефективно визначати та контролювати витрати.

Важливо розуміти, що управління витратами – це безперервний процес, який дозволяє контролювати витрати та забезпечувати стабільність виробничого процесу. Вибір конкретного інструменту та методу залежить від специфіки конкретних умов і цілей в контексті управління витратами. Щоб вибрати найоптимальніший інструмент, потрібно провести детальний аналіз діяльності підприємства. А в деяких випадках доцільно використовувати поєднання декількох методів, щоб досягнути ефективного функціонування господарства.

Облік в молочному скотарстві має забезпечувати ефективне використання фінансових, трудових та матеріальних ресурсів, зниження собівартості виробництва та підвищення якості продукції. Тому керівництво має отримувати достатню кількість потрібної інформації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Для того щоб можна було оперативно отримати достовірну облікову інформацію потрібно впроваджувати сучасні технології в обліковий процес. Тобто автоматизувати систему обліку на підприємстві.

Важливим етапом вдосконалення обліку витрат у галузі молочного скотарства є впровадження сучасних технологій, які дозволять ефективно управляти витратами. До них можна віднести автоматизацію обліку, хмарні технології, системи електронного документообігу, блокчейн тощо. Ці системи можуть автоматизувати збір та обробку даних про витрати, що дозволяє ефективніше контролювати та аналізувати всі аспекти господарювання. Це полегшує процес моніторингу витрат, дозволяючи швидко реагувати на зміни та оптимізувати виробничі процеси [7].

Автоматизація обліку витрат у молочному скотарстві дозволить прискорити процес збору та обробки інформації про витрати. Автоматизовані системи допоможуть: 1) збільшити точність даних, мінімізувавши помилки, які можуть виникнути під час обробки інформації; 2) швидко відстежити витрати за їх статтями, місцями виникнення та періодами; 3) прискорити процес отримання інформації необхідної для прийняття управлінських рішень. Автоматичні розрахунки статей витрат дозволяють здійснювати розшифровку до вихідних даних та істотно оптимізувати процес впровадження (коригування) обраних виробничих моделей [8].

Хмарні технології можуть зберігати велику кількість інформації, що дозволяє користуватися даними в онлайн режимі. Це допомагає оперативно обмінюватися інформацією між усіма користувачами, які потребують доступ до даних про витрати у реальному часі. За допомогою хмарних технологій можна ефективніше слідкувати за витратами які виникають під час виробничого процесу у молочному скотарстві.

Системи електронного документообігу – це програмні системи, за допомогою яких можна створювати, зберігати, обробляти та передавати документи в електронному форматі. Вони можуть замінити паперові документи, що підвищить ефективність робочого процесу та покращить безпеку даних.

Важливими функціональними можливостями системи електронного документообігу в молочному скотарстві є ведення: 1) обліку тварин, за допомогою якого можна оперативно слідкувати за витратами на окремі види ВРХ; 2) обліку молока (реєстрація надойв молока); 3) облік витрат кормів, як в загальному так і за окремими видами тварин; 4) облік ветеринарних заходів; 5) облік техніки тощо.

Впровадження сучасних технологій в облік витрат допоможе такій специфічній галузі як молочне скотарство оптимізувати управлінські процеси на підприємстві, покращить ефективність виробництва та підвищить конкурентоспроможність господарства.

Стратегія впровадження автоматизації на підприємстві повинна також включати навчання персоналу, тому що робота з новітніми технологіями потребує постійного навчання та адаптації до оновлень.

Тому облік витрат в молочному скотарстві є важливою складовою ефективного управління виробництвом. Облік витрат – це не лише процедура складання звітності, а й важливий інструмент для прийняття виважених управлінських рішень.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Облік витрат у молочному скотарстві є невід'ємною частиною ефективного управління суб'єктами господарювання. Він дозволяє: оцінити ефективність виробництва; приймати обґрунтовані управлінські рішення; покращити контроль за витратами; підвищити конкурентоспроможність; забезпечити прозорість фінансової діяльності. Завдяки вдосконаленню систем обліку та використанню сучасних технологій можна досягти значного зниження собівартості продукції та підвищення конкурентоспроможності підприємства.

При організації обліку витрат у галузі молочного скотарства потрібно зважати на різні недоліки, які існують в системі обліку, правильно підібрати методи управління витратами та визначити усі фактори, які впливають на якість облікової інформації.

Впровадження сучасних технологій дозволить полегшити управління витратами. Такі системи як хмарні технології, автоматизація обліку, електронний документообіг дозволяють оптимізувати виробничі витрати, а також зменшити ризики, які пов'язані з викривленням облікової інформації. Також автоматизація процесів обліку дозволить підвищити конкурентоспроможність та стійкість підприємства.

Література

1. Державна служба статистики України. Тваринництво України. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2022/zb/05/zb_tv_2021.pdf (дата звернення 20.10.2024)
2. Рекомендації комітетських слухань на тему: Молочна галузь України: стан проблеми та шляхи її вирішення. URL: <https://komagropolit.rada.gov.ua/> (дата звернення 20.10.2024)
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення 22.10.2024)
4. Ткаль Я.С. Якість облікової інформації в управлінні підприємством. *Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації*: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Суми, 22 листопада 2022 р.). Суми: СНАУ, 2022. С. 106-108.
5. Павлова Г.Є., Приходько І.П., Атамас О.П. Документування та порядок облікового відображення витрат виробництва молочного скотарства. *Ефективна економіка*. 2024. № 8. URL: <https://dspace.dsau.dp.ua/handle/123456789/10044> DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.8.14>
6. Мулик Т., Мулик Я. Облікове забезпечення витрат в молочному скотарстві: проблеми та вдосконалення. *Економіка та суспільство*. 2024. № 60. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3623/3897> DOI: [10.32782/2524-0072/2024-60-81](https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-81)
7. Івашко Т.В. Модернізація управлінського обліку витрат у рослинництві: виклики та стратегії розвитку. *Наука сьогодні: від досліджень до стратегічних рішень*: матеріали VI Міжнародної студентської наукової конференції (м. Чернівці 10 травня 2024р.) Молодіжна наукова ліга. С. 28-30. URL: <https://archive.liga.science/index.php/conference-proceedings/article/view/942/952>
8. Шепель І.С. Сучасні можливості організації обліку витрат виробництва і готової продукції в умовах комплексної автоматизації. *Економіка та суспільство*. 2023. № 55. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2821/2741> <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-7>

References

1. Derzhavna sluzhba statykyky Ukrainy. Tvarynystvo Ukrainy. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2022/zb/05/zb_tv_2021.pdf (data zvernennia 20.10.2024)
2. Rekomendatsii komitetskykh slukhan na temu: Molochna haluz Ukrainy: stan problemy ta shliakhy yikh vyrishennia. URL: <https://komagropolit.rada.gov.ua/> (data zvernennia 20.10.2024)

3. Natsionalne polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 16 «Vytraty»: Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 31.12.1999 № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (data zvernennia 22.10.2024)
4. Tkal Ya.S. Yakist oblikovoi informatsii v upravlinni pidpriemstvom. *Stratehichni priorityety rozvytku bukhhalterskoho obliku, audytu ta opodatkuvannia v umovakh hlobalizatsii*: materialy Mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi internet- konferentsii (m. Sumy, 22 lystopada 2022 r.). Sumy: SNAU, 2022. S. 106-108.
5. Pavlova H.Ie., Prykhodko I.P., Atamas O.P. Dokumentuvannia ta poriadok oblikovoho vidobrazhennia vytrat vyrobnytstva molochnoho skotarstva. *Efektivna ekonomika*. 2024. № 8. URL:<https://dspace.dsau.dp.ua/handle/123456789/10044> DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.8.14>
6. Mulyk T., Mulyk Ya. Oblikove zabezpechennia vytrat v molochnomu skotarstvi: problemy ta vdoskonalennia. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2024. № 60. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3623/3897> <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-81>
7. Ivashko T.V. Modernizatsiia upravlinskoho obliku vytrat u roslynnytstvi: vyklyky ta stratehii rozvytku. *Nauka sohodennia: vid doslidzhen do stratehichnykh rishen*: materialy VI Mizhnarodnoi studentskoi naukovoi konferentsii (m. Chernihiv 10 travnia 2024r.) Molodizhna naukova liha. S. 28-30. URL: <https://archive.liga.science/index.php/conference-proceedings/article/view/942/952>
8. Shepel I.S. Suchasni mozhyvosti orhanizatsii obliku vytrat vyrobnytstva i hotovoi produktsii v umovakh kompleksnoi avtomatyzatsii. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2023. № 55. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2821/2741> <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-7>